

De **Belgische Vereniging voor Psychoanalyse** organiseert haar negende Open Studiedag ter ere van Jean LAPLANCHE (1924-2012)

Jean LAPLANCHE

Zaterdag 7 oktober 2023, Kortenberg

Waarom Laplanche vandaag? Van de theorie naar de actuele klinische praktijk

Volgens de traditie van onze open studiedagen, waarbij het werk wordt besproken van een analyticus die erkend wordt voor zijn of haar bijdrage aan de hedendaagse psychoanalyse, zullen we ditmaal het werk van Jean Laplanche belichten.

Jean Laplanche werd geboren op 21 juni 1924 in Parijs en stierf op 6 mei 2012 in Beaune. Opgeleid als filosoof, psychiater en psychoanalyticus ontwikkelde hij zich tot één van de grootste theoretici van de freudiaanse psychoanalyse.

Zijn belangrijkste bijdrage bestaat uit zijn theorie van de veralgemeende verleiding (*Nouveaux fondements pour la psychanalyse*, 1987). Daarnaast blijft het *Vocabulaire de la psychanalyse*, dat hij samen met J.-B. Pontalis publiceerde in 1967, een onmisbaar naslagwerk in de psychoanalyse.

Laplanche was zeer actief op vlak van onderwijs en wetenschappelijk onderzoek van de psychoanalyse, waarbij zijn lezingen werden verzameld in zeven volumes getiteld *Problématiques* (1980 - 2006). Naast zijn redactionele activiteiten bij *Presses universitaires de France*, zijn betrokkenheid bij Franse en internationale psychoanalytische verenigingen, was Laplanche de hoofdredacteur bij de Franse vertaling van het werk van Freud, *Œuvres complètes de Freud/ Psychanalyse (OCFP)* (PUF).

Tijdens onze studiedag wordt ingegaan op enkele belangrijke thema's in zijn werk, zoals de uitbreiding van het seksuele in de psychoanalyse, de theorie van de veralgemeende verleiding, fantasma's, psychische decentrerings, en 'volle' versus holle overdracht. In de workshops presenteren psychoanalytici van de Belgische Vereniging voor Psychoanalyse (BVP) hun klinisch werk in relatie tot de hoofdthema's van Laplanche en zijn opvolgers.

Dr Marc Hebbrecht, Voorzitter

Dr Katy Bogliatto, Wetenschappelijke secretaris

PROGRAMMA

De vertalingen van de lezingen zullen op groot scherm geprojecteerd worden.

9:00-9:30: **"Inleiding op het oeuvre van Jean Laplanche", Dr. Marc Hebbrecht, Voorzitter BVP.**

9:30-10:00: **"Wanneer de drift de passies doet losbreken", Mevrouw Marie-France Dispaux-Ducloux, titularis van de BVP.**

Sinds "*Vie et Mort en Psychanalyse*" heeft Jean Laplanche de drift in het werk van Freud onderzocht wat culmineert in zijn theorie van de veralgemeende verleiding in "*Nouveaux Fondements pour la Psychanalyse*" uit 1987, gevolgd door "*La Révolution Copernicienne Inachevée*". Een paar jaar later, in zijn boek "*Les Chaînes d'Eros*", bekritiseerde André Green Laplanche's verwaarlozing van de drift. Wat volgde was een gepassioneerde uitwisseling tussen deze twee boegbeelden van de Franse psychoanalyse. Dit heeft geleid tot een breuk tussen de twee mannen... die slechts tijdelijk was. We zullen bespreken welke gevolgen deze tegenstelling heeft voor de hedendaagse psychoanalytische theorie en kliniek.

10:00-10:30: **" 'Onder de huid': sporen en het raadsel van de verleiding", Dr. Claire De Vriendt-Goldman, titularis BVP.**

Jean Laplanche, die de fundamentele antropologische situatie van veralgemeende verleiding postuleert, heeft een model bedacht waarin de moeder (de volwassene) vanaf het begin van het leven, aan de psychosomatische grenzen van het kind, voorbewuste/bewuste boodschappen implanteert die een raadselachtig element bevatten. Dit heeft te maken met haar verdrongen onbewuste seksuele wereld. De envelop van boodschappen, die specifiek is voor elke ouder, is doordrenkt met de eigen geschiedenis van die ouder, de voorbewuste ontwikkelingen en de manieren waarop vertaalmogelijkheden worden doorgegeven aan het kind. De psyche van het kind wordt niet alleen beïnvloed door "mytho-symbolische" vormen, de specifieke sporen die van de ouders en vorige generaties zijn doorgegeven, maar ook door het raadsel, het onvertaalde spoor van het moederlijk seksuele. Wanneer de ervaring wordt herbeleefd, kan deze initiële inscriptie 'onder de huid' vervolgens worden bewerkt door het vertaalapparaat, zodat het kan worden geïntegreerd in het psychische netwerk. Met behulp van twee klinische illustraties, bij zowel baby's als volwassenen, wordt het raadsel in de transmissie van boodschappen en de mogelijke transformatie ervan in een vertalende omgeving, getraceerd.

10:30-11:00: Koffiepauze

11:00-11:30: **"Jean Laplanche, een vruchtbare erfenis", Dr. Arlette Lecoq, titularis BVP.**

De rigoureuze theorie van Jean Laplanche wordt gevolgd door talrijke conceptuele uitbreidingen. De hedendaagse ontwikkelingen van Dominique Scarfone en Christophe Dejourn worden belicht.

11:30-12:15: **Discussie met het publiek, Mevrouw Marie-France Dispaux-Ducloux, Dr. Claire De Vriendt-Goldman, en Dr. Arlette Lecoq. Moderator: Dr. Marc Hebbrecht.**

12:15-13:45: Lunch (ter plaatse)

14:00-15:30: Workshops

Workshop 1: (Franstalig) "Psychoanalyse en werk: wat Laplanche te zeggen heeft" - « **Psychanalyse et travail: du pain sur Laplanche** », **Mevrouw Eveline Ego en Mevrouw Géraldine Castiau.**

Christophe Dejours, een tijdgenoot van Jean Laplanche, ontwikkelde een psychoanalytische theorie over de relatie tussen psyche en werk. Dit is de theorie van de dubbele centraliteit. De bijdragen van Laplanche aan de theorie van Dejours worden kort uitgewerkt met behulp van klinische voorbeelden. Er worden verbanden gelegd met andere benaderingen (post-Freudiaans, post-Bioniaans) bij het ontwikkelen van een actuele metapsychologie.

Workshop 2: (Franstalig) "Luisteren naar raadselachtige boodschappen in de zeer vroege ouder-baby relaties" - « **A l'écoute des messages énigmatiques dans les relations précoces parents-bébés** », **Dr. Marie-Paule Durieux en Dr. Katy Bogliatto.**

In deze workshop verkennen we verschillende fantasmatische belevingen die gelinkt zijn aan de fundamentele vragen omtrent "het mysterie van de oorsprong van het leven en van het leven geven", waarmee elke ouder geconfronteerd wordt op het moment dat hij toetreedt tot het ouderschap en de impact die deze hebben op de psychische ontwikkeling van de baby. Aan de hand van twee klinische vignetten bespreken we de begrippen van primaire liefde, gehechtheid en seksualiteit, evenals hoe de mogelijke vertaling en bewerking hiervan, resoneert bij de ouders en bij de baby.

Workshop 3: (Franstalig) "Fantaseren met Laplanche" - « **Fantasmer avec Laplanche** », **Mevrouw Jacqueline Godfrind en Mevrouw Blandine Faoro-Kreit.**

Het artikel "Fantasme originaire, fantasme des origines, origine du fantasme" (Jean Laplanche en J.-B. Pontalis, "Les temps modernes", 1964) zal als basis dienen voor ons gezamenlijk fantaseren. Deze verkenning van het wonderland van de fantasie laat zien dat fantaseren veel ongrijpbaarder is dan het lijkt. Het alledaagse gebruik ervan verdoezelt vaak de ambiguïteit van dit concept, dat op vele wijzen kan gedefinieerd worden. Freud kwam herhaaldelijk terug op dit onderzoeksobject: het onderscheid tussen fantasie en werkelijkheid. De vraag 'Wat is fantasie?' wordt nog steeds gesteld in de hedendaagse traumakliniek. Wat is de oorsprong en het doel ervan? Kunnen we leven zonder fantasie? ... Deze vragen zullen, voor zover mogelijk, beantwoord worden aan de hand van klinische vignetten.

Workshop 4: (Nederlandstalig) "Verwarrende verleiding", **Dr. Grete Waelbers en Dr. Marc Hebbrecht.**

Laplanche laat ons zien dat Freud niet de vader verantwoordelijk acht voor het binnenbrengen van de seksualiteit in het kind. Vooral de moeder (naast andere verzorgsters) wekt lustvolle ervaringen o.a. tijdens de verzorging waarbij de erogene zones van het kind worden geprikkeld. Moeder implanteert onbewust gevoelens en sensaties die met haar seksuele geschiedenis te maken hebben. Haar lichamelijke omgang met het kind is doordrongen van seksuele betekenis. Het kind kan nog niet vatten wat al op heel jonge leeftijd seksueel wordt doorgegeven. Het raakt hierdoor in verwarring en voelt zich geplaatst voor een raadsel. Deze raadselachtige verwarring wordt pas later betekenisvol en zal mede bepalen hoe aan de eigen lichamelijke en seksualiteit gestalte wordt gegeven.

In deze (Nederlandstalige) workshop, vertrekken we van een droom waarover de groep verder kan associëren. Na de groepsbespreking wordt ingegaan op de casus van een analyse. De deelnemers kunnen eigen gedachten en ervaringen inbrengen. De inleiders zullen o.a. de link maken met de theorieën van Laplanche.

Workshop 5 : (Tweetalig Frans en Nederlands) "**Het enigma van de seksualiteit**"-
"**L' nigme de la sexualité**", **Mevrouw Trui Missinne, Mevrouw Martine Lambrechts en Prof. Dr. Rudi Vermote.**

Tegen de achtergrond van de lezingen op de studiedag over het werk van Laplanche, benaderen we het enigma van de seksualiteit. De hulpeloosheid van de baby die van in de baarmoeder al tekens van seksuele excitatie vertoont. De drijfveer van de soort die ons overstijgt en terugwerpt. Een noodzakelijke on(be)grijpbare verleiding in de handelingen, blikken en woorden van de omgeving, moeder. Moeder : holding, containing - gevaarlijk ? Vader: bevrijder of verstoorder ? Het zijn maar enkele vragen.

We benaderen het enigma van de seksualiteit via de 'psychoanalytische methode' . We vertrekken van een droom die Martine brengt zonder de achtergrond te kennen. Hoe is het 'infantiele seksuele' aanwezig ? We associëren als groep en zien wat er intuïtief naar voor komt. Om de ervaring van het enigma en de band met Laplanche te versterken werken we bij voorkeur vanuit een gemengde groep qua moedertaal: Vlaams-Nederlands, Frans, Nederlands.

Nous abordons l'énigme de la sexualité avec en arrière fond les conférences de l'avant midi sur l'œuvre de Laplanche. L'impuissance du bébé qui montre déjà des signes d'excitation sexuelle in utéro. La pulsion de l'espèce, qui transcende pour toujours la compréhension. Puis la tentation nécessaire et énigmatique dans les actions, les regards et les paroles de l'environnement, de la mère. La mère : holding, containment - dangereuse ? Le père : libérateur ou perturbateur ? Ce ne sont là que quelques questions.

Nous abordons l'énigme de la sexualité par la 'méthode psychanalytique'. Nous partons d'un rêve que Martine apporte sans en connaître le contexte. En quoi la 'sexualité infantile' se présente-elle à nous ? Nous associons librement en tant que groupe et voyons ce qui émerge intuitivement. Pour renforcer l'expérience de l'énigme et le lien avec Laplanche, nous préférons travailler à partir d'un groupe mixte en termes de langue maternelle : néerlandais-flamand, français, néerlandais.

15:45-16:00: **Besluit, Dr. Katy Bogliatto, Wetenschappelijk secretaris BVP.**

Afsluiting van de studiedag, Dr. Marc Hebbrecht, Voorzitter van de BVP.

Drink en afscheidsborrel.

**Online inschrijven op [psychanalyse.be](https://www.psychanalyse.be)
Kies je voorkeur Nr. 1 en Nr. 2 voor de workshops**

Prijs (maaltijd inbegrepen):

- V or 01.09.2023: 80,00  (*)
- V or 01.10.2023: 90,00  (**)
- Na 01.10.2023: 100,00  (**)
- Studenten: 40,00  (***)

(*) Na 20 september wordt het bedrag van 10  als administratiekosten van de terugbetaling afgetrokken.

(**) Na 1 oktober wordt geen terugbetaling verleend.

(***) Geen terugbetaling verleend

Accreditatie voor artsen is aangevraagd